

- 25 — I. Jeretina, Kaj misli Buda o Bogu, duši in nje blaženosti?, Mentor 1921/22, str. 61–62
- 26 — Franc Terseglav, Budizem in vzhodnoazijska nacionalna verstva, str. 158–161
- 27 — Isti, Metafiziški razvoj budizma, str. 103
- 28 — Isti, Buddha in Kristus, str. 386
- 29 — Vilko Fajdiga, Krščanstvo in budizem, str. 261
- 30 — Karol Glaser, op. cit.
31. — Lambert Ehrlich, Uvod v buddhizem (ocena), Čas 1922, str. 299; I. Pregelj, Staroindijske basni, bajke in pravljice (ocena), Čas 1922, str. 296–297
- 32 — Svetozar Ritig, Obisk v Indiji, str. 15. Avtor si je takšno sliko o budizmu ustvaril po pogovoru z luksemburškim jezuitom Johannsom na kalkutski univerzi.
- 33 — Marja Boršnik, Anton Aškerc, Ljubljana 1981, str. 69.
- 34 — SBL XI., str. 541–542; nekrolog s fotografijo, Slovenski narod št. 16 (21. 1. 1941), str. 6; Slovenski narod, št. 175 (3. 8. 1929), str. 3
- 35 — Josip Suchy, Uvod v buddhizem, Ljubljana 1921, str. 5
- 36 — Josip Suchy, Staroindijske basni, bajke in pravljice (Jataka), v Ljubljani 1921, str. 4
- 37 — Odmevi 1929, str. 70–73; 1930, knj. II., str. 89–93; 1932, knj. I., str. 87–90; knj. III., 58–64
- 38 — Tri indijske pripovedke, Kres 1921, št. I, str. 13–14; Dve indski pripovedki, št. 3–4, str. 50; Puščavnik Valmika in kraljična, št. 3–4, str. 50–52; Kača v vreči, št. 7, str. 120–121; Sveti krog, št. 7, str. 121–122; Kaznovana pohotnost, št. 8, str. 133–135; Ubogljivi slon, št. 12, str. 199–200
- 39 — Josip Suchy, Na obisku pri budistih; Jutro št. 171, (24. 7. 1932), str. 5
- 40 — I. Pregelj, op. cit.
- 41 — Lambert Ehrlich, Uvod v buddhizem str. 298–299
- 42 — Kres 1921, št. 3–4, str. 68
- 43 — Josip Suchy, Misleci socializma, Kres 1921, št. 3–4, str. 62–63
- 44 — Lafcadio Hearn, Knjiga o Japonski. Izbrane črtice knjig „Kokoro“ in „Kvajdan“. Poslovenil Jan Baukart, Ljubljana 1925
- 45 — France Stele, Troje uresničenj mističizma v umetnosti, DiS 1925, str. 40–74

ZMAGO ŠMITEK

NAČIN ŽIVLJENJA V INDIJSKEM AŠRAMU „SHREE RAJNEESH“

Uvod

Raziskava je nastala na osnovi gradiva, ki sem ga lahko dobila v ašramu, in lastnih opažanj, ki sem jih beležila v času enomesečnega bivanja 1979. leta v ašramu v Pooni.

Za bolj analitičen prikaz dnevnega gibanja v Rajneesh ašramu bi bilo potrebno daljše bivanje in za boljše razumevanje strukture gibanja in osebnosti bi bilo potrebno širše, interdisciplinarno raziskovanje s socialnimi psihologi, sociologi ipd. Potreben bi bil tudi pregled statističnih in drugih podatkov, ki jih beležijo v administrativnem oddelku ašrama, vendar mi niso bili dostopni.

Vzhodne filozofije, kot so budizem, zen budizem, hinduizem in razne oblike meditacij, so na Zahodu zadnjih 15 let vse bolj popularne. Različne sekte, ki jih vodijo indijski guruji, imajo že milijone privrženecv po celem svetu, njihovi vodje pa ogromne materialne dobičke, ker so znali prodati svoj „edino pravilni“ nauk oziroma religijo ob pravem času. Istočasno gre za določene oblike srečevanja zahodne in vzhodne kulture, ki se dogaja tudi kot nasledek dokaj širokega interesa mladine z Zahoda za „indijsko drugačnost“. Pri tem gre tudi za iskanje drugačne oblike načina življenja, pri čemer gre upoštevati značaj same usmerjenosti v iskanje inspiracij pri povsem drugi kulturi.

Vloga svetih mož je postala v hinduizmu izredno pomembna. V preteklosti so sveti možje samo prinašali žrtve, peli himne, opravljali obrede in drug drugega učili Ved; z ljudskimi množicami niso imeli stikov. V novejšem času pa so sveti možje postali učitelji množic, voditelji njihovega načina življenja. Kult guruja je stopil v ospredje. Guru ni več le posrednik med človekom in bogovi, ampak je sam skoraj utelešeno božanstvo.¹ To velja tudi za guruja Rajneेशa, ki se je sam oklical za *Bhagwan*, kar pomeni Gospod oziroma Bog.

Vsaka gurujeva beseda je sveti zakon za vse njegove učence.² Guru je predstavnik ustanove, ki teži k moči, ovekovečenju samega sebe in zato ne dopušča nobenega dvoma o sebi. „Vzgojni smoter“ gurujeve koncepcije vzgoje je stanje enosti s kozmosom, stanje univerzalne ljubezni, nekaj, kar je visoko nad pojmovnim mišljenjem. Pot, ki vodi do tega, je znana, saj gre pri tem za zatiranje intelektualnih sposobnosti, za potlačanje vsakega racionalnega dvoma o avtoriteti guruja.³

Guru Rajneेश, po izobrazbi profesor filozofije, je doživel razsvetlitev 1953. leta, pri čemer je ta razsvetlitev ostala za okolico neopažena, drugače pa je na univerzi veljal za ekscentrika. Na nekajletnem neprekinjenem potovanju po Indiji je često prirejal najbolj pretirane in sporne govore, s čimer si je pridobil sloves duhovnega upornika. Njegova stališča do politike in religije so bila v nasprotju z vladnimi avtoritetami in s tradicijo religioznih argumentov. Še zlasti je razvnel starejše člane džainistične skupnosti, v kateri je bil rojen, s svojim odklonilnim stališčem, da bi bil „sveti džainist“.

Prvi učenci z Zahoda so pričeli prihajati v poznih 60. letih. Takrat je opustil naziv *ačarija* (učitelj) in si nadel novo ime Bhagwan Shree Rajneेश. Dobesedno Bhagwan pomeni Blagoslovljeni oz. tisti, ki se je prepoznal za boga.

Zaradi vse večjega naraščanja njegovih učencev se je 1974. leta preselil v Poono, kjer je ustanovil ašram. V tem času je začel učence uvajati v *neo-sannyas*, pri čemer je zavrgel tradicionalno obliko *hindi sannyasa*. Njegov nauk je predstavljal nekakšno mešanico budizma, hinduizma, krščanstva, sodobne psihoterapije, čeprav v raznih letakih in brošurah, ki jih je sam izdajal, piše, da njegove metode temeljijo na potrebah posameznika in ne na raznih doktrinah ali filozofijah.

Bivališče

Ašrami so postavljeni običajno v mirnem okolju, kajti za učenje v ašramu sta potrebna mir in stroga disciplina, ki se kaže v samem načinu življenja v ašramu. V ašram je dovoljeno priti vsakemu obiskovalcu, ki namerava postati gurujev učenec.

Kompleks ašrama v Pooni je sestavljen iz več poslopij; vsako poslopje služi strogo samo svojemu namenu. V nekaterih stavbah se je dovoljeno gibati samo v času, ko tam opravljate določene tehnike vaj; tako npr. Vipassana meditation temple služi samo meditiranju vipassana tehnike. Celoten gospodarski kompleks je sestavljen iz naslednjih poslopij: Budda avditorium, Radha meditation hall, Krishna house, Chaitanya Therapy chambers, Lao Tzu house, Jesus house, Vipassana meditation temple, Chuang Tzu avditorium, Francis house, Eckart house, knjižnica, obrtne delavnice, kuhinja, stranišča in kopalnice, pisarne; sprejemnica, telefonska centrala . . .

V ašramu se je možno gibati samo čez dan od 6. ure zjutraj do 9. ure zvečer.

Bodoči učenec Rajneeshevega gibanja dobi vse informacije v glavni recepciji, pri čemer mu osebje tudi svetuje mesto bivanja. S posredovanjem ašrama je mogoče dobiti sobo za dlje časa v zasebnih hišah. Sicer pa je večina pripadnikov nastanjenih v hotelih ali v naselju, kjer so enoprostorne koče narejene iz bambusovega trsa.

Oprema prostorov v posameznih stavbah je prilagojena aktivnostim, ki v njih potekajo. Tako predstavljajo ponekod celotno opremo prostora samo blazine, ki služijo meditantu za boljši položaj sedenja. Pred vhomom v vsako poslopje so omare za čevlje, kajti v prostoru ne smeš biti obut, pa čeprav so ponekod betonska ali kamnita tla.

Noša

Skoraj v vseh indijskih mestih sem srečevala ljudi v dolgih oranžnih oblačilih z ogrlico, kjer je v medaljonu fotografija Rajneesha. Z oranžno barvo oblačil izkazujejo svojo privrženost guruju Rajneeshu. Znači so tudi pod imenom *orange people*. Ko se nov član priključi življenju v ašramu, mora zamenjati svoja oblačila za tista, ki so predpisana za vse pripadnike, pri čemer mora biti oblačilo obvezno oranžne barve.

Moški običajno nosijo dolge tunike do gležnjev ali pa kombinacije — krajša tunika, hlače navadnega kroja in bombažne majice.

Ženska oblačila so ohlapna in najrazličnejših krojev. Poleg oblek, kril in majic nosijo hlače, ki so na koncu nabrane in se zapnejo okoli gležnja.

Vseh ostalih sestavnih delov indijske noše kot so *sari* — žensko oblačilo, *dhoti* — moški oblačilo ali raznih dodatkov, kot je npr. *tilak* — znamenje na čelu, ni moč zaslediti. Nosijo pa razne šale, torbice, okrasni nakit.

Za urejanje pričesk, dolžino las in nošenje brade ne obstajajo nobeni predpisi. Zato pa je toliko pomembnejša osebna higiena. Za vstop v ašram mora biti pripadnik umit in oblečen v čista oblačila. Ne sme uporabljati močnih dišav, dišečih mil, kreme za obraz ali brivske vodice. Ne sme nositi volnenih oblačil ali kakršnih koli stvari, v katerih se nabira prah. Blazine za sedenje so lahko samo iz gume.

Pred vhomom v ašram stojita paznika (moški in ženska), ki skrbita za higieno. Pregledata, če je obleka čista, če so lasje umiti, nato se približata obrazu in vonjata, ali je obiskovalec nadišavljen.

Tuši in kopalnice so na razpolago vsem obiskovalcem samo ob določenih urah.

Stranišča so na počep; na desni strani je postavljena posoda, ki jo vsak napolni s toplo ali mrzlo vodo in si umije genitalije. Na notranji strani straniščnih vrat visi opozorilo, kako si je treba umiti genitalije (v štirih jezikih — angleščini, nemščini, italijanščini in japonščini). Za čiščenje genitalij je treba uporabljati levo roko, nikakor pa ne desne; kajti z desnico odpirate vrata in na kljuki lahko pustite bakterije. Zunaj pred straniščem si je treba obvezno obe roki umiti z milom.

Prehrana

Rišiji stare Indije so natančno določili pravila jogijske diete in odločili, katero hrano mora jogi izbrati.⁴ Tako kot način življenja mora biti tudi prehrana usklajena z zakoni narave.

Teoretične osnove vegetarijanske prehrane daje že stara vzhodnjaška filozofija. Razlike v podnebjju, načinu življenja in prehrani pa so že tolikšne, da je nemogoče dobesedno slediti njihovim predpisom.

V ašramu je sodobno opremljena kuhinja z vsemi potrebnimi gospodinjstskimi stroji in pripomočki. Hrano pripravljajo pripadniki gibanja. Kuhinja deluje kot „pol-samopostrežna“. Jedilnik se vsak dan spreminja, na način pripravljanja jedi vpliva tudi zahodna kuhinja. Vendar pa se ni obvezno hraniti v ašramski kuhinji. Veliko pripadnikov se hrani v različnih indijskih restavracijah v mestu, kar je tudi precej ceneje kot v ašramu.

Komunikacijska sredstva

Z uporabo raznih komunikacijskih sredstev je delovanje v ašramu povezano z ostalimi centri po svetu, prav tako pa omogoča podrobno in sprotno obveščanje svojih pripadnikov z novostmi. Rajneesheva predavanja redno snemajo in dobiti jih je mogoče že dan po predavanju. Založba Rajneesh je izdajala tednik *Newsletter* in mesečnik *Sannyas*, številne knjige in publikacije tiska v več jezikih.

Socialna kultura

Zanimivo bi bilo preučiti socialno pripadnost posameznikov, ki so vključeni v gibanje. Nekatere osnovne poteze se da ugotoviti že iz samega okolja, v katerem se pripadniki trenutno najahajo, in iz njihove izbire posameznih aktivnosti. V ašramu je moč najti pripadnike z vseh kontinentov; številčno prevladujejo Američani, Japonci, Avstralci, od Evropejcev pa Nemci, Angleži, Italijani. Prevladuje generacija starosti 20 do 30 let, precej je tudi starejših, ki imajo običajno visoko družboslovno ali umetnostno izobrazbo. Tako sem se npr. seznanila s 63-letno Avstralko, ki je doma že nekaj let vodila jogo. Sem je prišla zato, da se seznanji še z ostalimi metodami dela.

Med člani gibanja so bili tudi otroci v starosti od 2 do 6 let. Bili so vključeni v učenje meditativnih tehnik, ki so prilagojene njihovi stopnji dožemanja in sposobnostim vključevanja v program.

Ko pripadnik obvlada osnovne tehnike meditacij oziroma ko misli, da je odkril svoj jaz, odvrge iz sebe vse doktrine, predsodke, je pripravljen na iniciacijo ali sprejem med sannyasine. Ob sprejemu dobi novoposvečeni sannyasin ogrlico z medaljonom — fotografijo Rajneeha. Pripadnik dobi tudi novo ime, ki se navezuje na neko njegovo lastnost in ima še neki drugi pomen, ki je vzet iz indijske religiozne filozofije.

Pomen sannyasina, kakor ga najdemo v klasični indijski literaturi, se bistveno razlikuje od pomena, ki mu ga daje Rajneesh. V klasičnem smislu je to red odpovedi življenju na zemlji, na tem svetu, kjer se je potrebno odreči vsemu materialnemu ugodju in užitek. Njihov način življenja je v siromaštvu, celibatu in predanosti duhovnemu vodji. Rajneesh pa je ovrge tradicionalno obliko klasičnega sannyasina in začel uvajati med svoje učence neo-sannyas, ki trdi, da se je treba posvetiti življenju na zemlji, sprejemati ljudi okrog sebe.

Po nekaterih virih naj bi obstajalo nad 120 metod meditacij. Posameznik si izbere tisto, ki je zanj najprimernejša. Z meditacijo se odpira notranji svet, ki je večji, obširnejši in intenzivnejši.

Guru Rajneesh je svoje pripadnike uvajal predvsem v meditacije *kundalini*, *nadabrahma*, *vipassana*, *zazen meditacija*, ki imajo že tisočletno tradicijo v Tibetu. Za kundalini meditacijo imajo v Tibetu še izraz „goreči ogenj v človeku“, ki se lahko dvigne samo s pomočjo ponavljanja mantr in molitev v tibetanskem jeziku in s strogo askezo in odpovedovanjem. Vipassana in zazen meditacija vključujeta dolge ure sedenja in premišljevanja. Ko se duh umiri, lahko vsako misel gledamo z zavedanjem. Nekatero meditacijske tehnike, npr. nataraj in sufi, uporabljajo tudi ples.

Poleg tega obstajajo še številne skupinske in individualne terapije. Skupinske terapije so kombinacija različnih metod, ki so bile razvite nedavno na Zahodu, in klasičnih vzhodnih disciplin.

Skupine vodijo profesionalci, ki so svoje znanje prinesli iz različnih delov sveta, kjer so delali na raznih inštitutih ali centrih, npr. Associates for Human Resources v Bostonu, Quaesitor v Londonu. Ob prihodu v ašram udeležencem predlagajo, da se najprej vključijo v eno od uvodnih skupin, kot so npr. *osredotočujoče skupine*, kjer gre za igralne, čustvene igre, telesne vaje, *anatta skupina*, *geštalt* in *osnovna terapija*, ki temeljita na delu psihoterapevtov Perlsa in Janova.

Verovanja

V Rajneeshovo gibanje so vključeni pripadniki z različno religiozno opredelitvijo. Iz celotnega načina življenja v ašramu se da ugotoviti, da tu ni nobenih religiozних obredov, prav tako ne praznujejo religiozних praznikov.

Znanje

V sklopu ašrama je tudi *Rajneesh International University*. Rajneesh pravi,⁵ da je to izobraževalna ustanova, ki nima primere v svetu, kajti njegova univerza nudi vse znane metode za osebnostno rast. Poleg tega vsi kolidži in

univerze prisiljujejo posameznika v nekaj, kar pa je ravno nasprotno resničnemu procesu izobrazbe.

Rajneeshova univerza predstavlja po programu sintezo Vzhoda in Zahoda. Posebnost njegove univerze je tudi v tem, da se izpiti ne opravljajo. Izbor študijskih skupin je naslednji: na oddelku za meditacijo so možne tri sekcije jnana, karma in bhakti meditacije; študij psihologije je namenjen predvsem seznanjanju s teorijami Freuda, Junga, Adlerja, Horneya in ostalih teoretikov psihologije; študij parapsihologije; študij različnih stanj zavesti; nadalje je možno študirati še religijo, filozofijo, umetnost, medicino, kmetijstvo itn.

Vendar pa študij na tej univerzi nikakor ni poceni. Leta 1979 je bilo treba npr. za dvoletni študij plačati 3000 do 4400 dolarjev.

Zaključek

Razni guruji in njihovi mistični kult, ki so se pojavili kot alternativna religija na Vzhodu, ponujajo najrazličnejše prakse in tehnike za dosego Popolnosti, Najvišjega ... Pristaši Krišnove zavesti,⁶ imenovani tudi Hare Rama, Hare Krišna gibanje, ki se je bliskovito razširilo po svetu v nekaj letih, ponavljajo samo mantra *Hare Rama, Hare Krišna, Krišna, Krišna* ... in pri tem tolčejo na bobne in cimbale, udarjajo z rokami in poplesujejo.

Privrženci gibanja Maharishi, imenovanega tudi transcendentalna meditacija, pa samo ponavljajo mantra, ki jo ob iniciaciji dobijo od svojega guruja ali njegovega namestnika.

Klasične tehnike joge in meditacij so za dosego stanj, kot so Popolnost, Najvišje, Blaženost, zahtevale leta in leta odrekanja, napornih telesnih vaj in obvladovanje telesa, dieto v prehrani, skratka askezo.

Sodobni guruji pa so uganili, da človek na Zahodu nima več toliko časa in potrpljenja in se tudi ne more popolnoma odreči svetu. Zato so tehnike prilagodili zahtevam časa. Tako so iznašli tehnike, ki napravijo vse to, za kar je bilo prej potrebno skoraj celo življenje, zdaj v nekaj mesecih. Posebno Shree Rajneesh je znal rešiti zahteve današnjega človeka in pomanjkanje časa. Spretno je znal združiti vzhodno filozofijo z zahodno psihologijo in sociologijo.

Za razna gibanja, ki so se začela pojavljati v 70. letih na Zahodu in je zanje značilna usmerjenost k vzhodnim religijam, filozofijam, tudi določenemu načinu življenja, lahko rečemo, da so našla odmevnost in pripadnike tudi na Slovenskem.

Tako imajo npr. pripadniki gibanja Divine Light Mission, katerega vodja je guru Maharaj Ji, svoj center v Ljubljani.⁷

O Rajneeshovem gibanju zasledimo nekaj večjih ali krajših zapisov v slovenskih časopisih. Milan Štante,⁸ ki je nekaj časa preživel v Rajneeshovem ašramu v Indiji, opisuje svoja doživetja in srečanja z ljudmi v ašramu.

1980. leta je Nedeljski dnevnik objavil članek *Mračno cesarstvo verskega šarlatana*, kjer neznan avtor precej kritično spregovori o Rajneeshovem gibanju, njegovem učenju in pripadnikih.⁹

Teleski je objavil leta 1981 prav tako nepodpisan članek *Guruja ni, nekam je moral iti*, kjer zveemo, da se je vloga ašrama spremenila v zabavo z disco glasbo, točnem alkohol. Rajneesh je razpustil terapevtske skupine,

terapevte pa poslal v svoje centre v Evropi in Severni Ameriki, kamor je tudi sam odšel na zdravljenje.¹⁰

OPOMBE

1 S. A. Tokarev, Vera v zgodovini narodov sveta, Ljubljana 1974, str. 220–221.

2 Prav tam.

3 Bojan Baskar, Kažipotni nirvanizma, Časopis za kritiko znanosti in domišljije & novo antropologijo, št. 13–14 (1976), str. 355.

4 Andre van Lysebeth, Učim se joga, Ljubljana 1975, str. 222.

5 Rajneesh International University, str. 1.

6 Glej, Ralf Čeplak, Način življenja v gibanju ISKCON (mednarodne družbe Krišnovne zavesti), Problemi št. 4 (1980) str. 89–112.

7 N. d., str. 89.

8 Milan Štante, Med hipiji in guruji, Mladina, št. 26–39 (1976).

9 Mračno cesarstvo verskega šarlatana, Nedeljski dnevnik, 8. junij 1980, str. 25.

10 Guruja ni, nekam je moral iti, Teleks, 18. junija 1981, str. 38–39.

MIHAELA HUDELJA

O MALIH NARODIH SOVJETSKEGA SEVERA

Sovjetska zveza je ena od najbolj mnogonacionalnih držav sveta. Naseljuje jo nad sto velikih in malih narodov, ki se razlikujejo po izvoru, jeziku, kulturi in življenjskih navadah. 22 narodov (všeti so tudi Židje, Nemci in Poljaki), od katerih vsak šteje čez milijon ljudi, predstavlja 96,3 % prebivalstva države. Še 30 narodov z od 100 tisoč do milijon pripadnikov tvori 3,4 % vsega prebivalstva. Desetine ostalih narodov predstavljajo torej komaj 0,4 % od 262,4 milijona državljanov te prostrane dežele.¹

Etnična sestava prebivalstva se je v zadnjih sto letih spreminjala, o čemer pričajo podatki podpisov iz let 1897 (prvi in edini popis prebivalstva v carski Rusiji), 1926, 1939, 1959, 1970 in 1979. Leta 1897 so sicer spraševali po materinem jeziku in ne po narodnosti, našli pa so 146 jezikov.² L. 1926 so popisali kar 194 etničnih enot,³ l. 1939 samo 99,⁴ l. 1959 spet več – 109, l. 1970 še 104 in 1979 – 101.⁵ Zmanjšanje števila etničnih enot je po mnenju sovjetskih etnologov posledica procesov etnične konsolidacije, vendar pri tem seveda ni mogoče prezreti, da so različne številke v določeni meri tudi izraz politične volje oblasti, hkrati pa tudi objektivnih težav metodološke narave.

Velika večina sovjetskih narodov oziroma njihovih jezikov pripada štirim jezikovnim družinam: indoevropski (80,2 % prebivalstva), altajski (15,4 %), kavkaški (2,5 %) in uralski (1,7 %).⁶ Tu nas seveda zanimata predvsem altajska in uralska. Altajsko družino delimo na turkotatarsko (tjurksko), mongolsko in tunguško–mandžursko skupino jezikov, uralsko pa na ugrofinsko (ogrsko in finsko) in samodijsko skupino. Poleg njih živijo v Sibiriji še paleoazijski narodi, ki jih običajno umetno združujejo v nekakšno družino, ker ne pripadajo nobeni od poznanih jezikovnih grupacij. Vsi spadajo med t. i. „narode Severa“ in so za nas torej še posebej zanimivi.

Najpopolnejši znanstveni oris jezikov, ki jih govorijo na ozemlju ZSSR, je v petih obsežnih zvezkih monografije

„Jeziki narodov ZSSR“.⁷ Predstavljenih je 127 jezikov, in sicer 24 indoevropskih, 25 turkotatarskih, 20 ugrofinskih in samodijskih, 36 kavkaških in 22 mongolskih, tunguško–mandžurskih in paleoazijskih jezikov. Med njimi ni jezikov tistih narodov, katerih večina živi zunaj meja Sovjetske zveze (nemški, korejski, poljski, madžarski itd.).

Oktohrska revolucija je korenito posegla v nacionalno–jezikovno problematiko in omogočila mnogim neruskim narodom izredno nagel napredek tudi pri razvoju njihovih jezikov in kultur. V carski Rusiji so izdali knjige skupno v 26 jezikih narodov Rusije, v letu 1913 pa v devetnajstih,⁸ medtem ko so jih v sovjetskem obdobju izdali kar v 89 jezikih.⁹ Dvajseta in tudi še trideseta leta so leta sunkovitega kulturnega vzpona številnih prej malo znanih ali celo neznanih narodov, leta široke demokracije v reševanju nacionalno–jezikovnega vprašanja. Hkrati se že sredi tridesetih let pojavljajo znamenja zašuka k velikodržavni, stalinistični politiki (med drugim tudi vsilitev cirilske pisave za več deset jezikov). Toda v dobi t. i. jezikovne graditve so jezikoslovci prvič ustvarili pisavo 52 narodom s skupaj 12 milijoni pripadnikov, čeprav se je v povojnem obdobju obdržalo le 36 od teh pisav. Glede na številčno stanje v l. 1970 je število pripadnikov tistih narodnosti, v jezikih katerih so postopno prenehali tiskati knjige in brošure, znašalo okrog 555 tisoč.¹⁰ V letu 1980 so natisnili knjige v 62 jezikih narodov ZSSR¹¹, l. 1971 v 65, l. 1972 pa le v 57 jezikih. Zastopanost jezikov je vsako leto rahlo drugačna. Če upoštevamo npr. 20-letno obdobje, se število „pismenih“ jezikov povzpne na 70 do 76¹², medtem ko so bili abecedniki izdani v 90 jezikih.¹³ Zmanjšanje števila „pismenih“ jezikov oziroma nihanje tega števila v zadnjih desetletjih gre v nemajhni meri prav na račun jezikov malih narodov Sibirije in Daljnega vzhoda. O upravičenosti in „prostovoljnosti“ teh gibanj so redki pogumni sovjetski jezikoslovci sprožili polemično razpravo, ki pa je, kot kaže, s smrtjo pomembnega jezikoslovca V. A. Avrorina skorajda zamrla.¹⁴

Sibirijo in Daljni vzhod so Rusi začeli naseljevati že v začetku 17. st., večji pritok priseljencev se je začel po zemljiški reformi l. 1861 in ob graditvi transsibirske železnice (1891–1905). Danes živi na tem velikanskem prostoru, ki obsega 12,8 mil. km², okrog 28 mil. ljudi; Rusov je kar 24 mil., Ukrajincev 1 mil. in staroselskega prebivalstva okrog 1,25 mil. Mongolom sorodnih Burjatov je po zadnjem popisu 353 tisoč; v turkotatarsko skupino spadajo Jakuti (328 tisoč), Tuvinci (166 tisoč), ki predstavljajo nekoliko izoliran jezikovni otok, Hakasi (71 tisoč), Altajci (60 tisoč), Šorci (16 tisoč), sibirski Tataři (Čulimski, Barabinski in Kamasinski – okrog 100 tisoč), Tuvincem sorodni maloštevilni Tofalari (800).

Poleg tega je v brošuri z rezultati popisa l. 1979 poimensko naštetih še 22 „narodnosti Severa, Sibirije in Daljnega vzhoda“, od katerih smo Dolgani (5100) spadajo v turkotatarsko skupino (živijo visoko na severu, v porečju reke Hatange), medtem ko vse ostale uvrščamo v tunguško–mandžursko, ugrofinsko, samodijsko in paleoazijsko jezikovno skupino. Teh 22 narodov šteje komaj 158 tisoč ljudi, medtem ko jih je l. 1970 bilo 153 tisoč.

V razpredelnici si oglejmo tudi, kolikšen odstotek pripadnikov posameznih narodov je ohranil svoj materin jezik in koliko ljudi aktivno obvlada ruščino kot drugi jezik.